

Eindevaluatie Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid Hillegom 2018 - 2022

“Heerlijk Hillegom, duurzame (proef)tuin van Holland”

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Leeswijzer	5
Samenvatting	5
Aanbevelingen	7
Fysieke duurzaamheid: Energie en CO2-reductie.....	10
Ambitie	10
Doelen 2018-2022	10
Beleid.....	10
Acties	12
Fysieke duurzaamheid: Klimaatadaptatie.....	17
Ambitie	17
Doelen 2018-2022	17
Beleid.....	17
Acties	18
Economische duurzaamheid: Circulair	20
Ambitie	20
Doelen 2018-2022	20
Beleid.....	20
Acties	20
Economische duurzaamheid: Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) & Social Return on Investment (SRoI)	23
Ambitie	23
Doelen 2018-2022	23
Beleid.....	23
Acties	24
Sociale duurzaamheid	25
Ambitie	25
Doel 2018-2022	25
Beleid.....	25
Acties	25
Monitoring.....	27
Communicatie	29
Budget en capaciteit.....	30
Conclusies.....	32

Aanbevelingen.....	33
Bijlage: Cijfers met betrekking tot enkele uitgevoerde acties	36

Inleiding

Het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid Hillegom 2018-2022 is een belangrijke invulling van de omgevingsvisie Heerlijk Hillegom. De ambitie is dat Hillegom energieneutraal en klimaatneutraal is in 2050. Om energieneutraal te worden, willen we conform het Energieakkoord Holland Rijnland 80% van de energie die in de gemeente wordt verbruikt lokaal/regionaal opwekken. In Holland-Rijnland-verband gaan we op zoek om de overige 20% buiten de regio op te wekken. Om klimaatneutraal te worden, willen we onze impact op het klimaat terugbrengen naar nul en waar mogelijk willen we bijdragen aan het verminderen van de schade die we al hebben veroorzaakt, door het treffen van compenserende maatregelen.

De afgelopen jaren zijn de inzichten over duurzaamheid snel en sterk veranderd door diverse ontwikkelingen in de wereld. De extreme weersomstandigheden van afgelopen jaren en de oorlog tussen Rusland en de Oekraïne met de gascrisis als gevolg, zijn daar grote voorbeelden van.

Met de komst van het Klimaatakkoord (2019) is door het Rijk een belangrijke (regie)rol toebedeeld aan gemeenten. De omvang van deze rol was bij het opstellen van het Uitvoeringsprogramma niet volledig voorzienbaar voor de gemeente, waardoor nieuwe rollen en taken zijn ontstaan die bij het opstellen van het programma niet zijn meegenomen, bijvoorbeeld bij het vaststellen van de RES (regionale energiestrategie), LES (lokale energie strategie) en TVW (transitievisie warmte). De ambitie zoals aanvankelijk in het uitvoeringsprogramma is neergelegd is inmiddels op onderdelen aangescherpt/ aangepast in o.a. deze beleidsdocumenten. Door de stevige inzet op de energietransitie zijn ook veel meer financiële middelen beschikbaar gekomen voor de gemeente.

Hoe wij als gemeente omgaan met duurzaamheid is daardoor ook erg veranderd in de loop der tijd. Het thema is domein/ vakoverstijgend en gaat iedereen aan. In de praktijk werd met name vanuit het cluster duurzaamheid geopereerd.

Juist vanwege deze dynamische omstandigheden is het belangrijk om het afgelopen uitvoeringsprogramma Duurzaamheid te evalueren en te gebruiken als basis voor nieuwe stappen om met elkaar onze ambities werkelijkheid te maken.

Leeswijzer

Hieronder treft u eerst een samenvatting en korte aanbevelingen aan. Daarna gaan we per thema van het uitvoeringsprogramma duurzaamheid Hillegom, in op de concrete activiteiten en ontwikkelingen binnen het Programma Duurzaamheid 2018-2022 aan de hand van beleid en een overzicht van diverse acties. In de bijlagen vindt u een overzicht van enkele cijfers met betrekking tot enkele uitgevoerde acties.

Samenvatting

Er is veel gebeurd sinds het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2018 – 2022 is vastgesteld door de raad van Hillegom. Het uitvoeringsprogramma is alles omvattend: people , planet profit, waarbij in de evaluatie geconstateerd wordt dat de meeste aandacht naar de energietransitie is uitgegaan. De vele ontwikkelingen en ondernomen acties op het gebied van de energietransitie Europees, landelijk, regionaal en lokaal hebben daarbij een belangrijke rol gespeeld.

De afgelopen jaren zijn er vele acties op touw gezet om inwoners ondernemers en maatschappelijke organisaties te ondersteunen bij het verduurzamen: van voucheractie voor isolerende maatregelen tot het vormgeven van de maatschappelijke agenda.

Gebleken is dat het monitoren van het resultaat van een actie ingewikkeld is. In zijn algemeenheid kan op basis van monitoring wel aangegeven worden wat de trend is die we zien in Hillegom, maar of deze verandering nu echt een verandering is als gevolg van de activiteiten is onduidelijk.

In deze evaluatie merken we op dat er een sterke verwevenheid bestaat tussen alle aspecten van fysieke duurzaamheid. Bij economische duurzaamheid zijn er aspecten die nauw verweven zijn met fysieke en ook met sociale duurzaamheid.

Ook zien we dat de focus verandert met de tijd. Klimaatadaptatie en circulariteit winnen aan belang, zowel op Europees als nationaal niveau. In het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2018-2022 was nog slechts beperkt aandacht voor deze thema's.

Ook na de officiële einddatum van het programma in 2022 wordt er nog volop uitvoering gegeven aan veel van de beleidskaders en uitvoeringsprogramma's die door de raad op verschillende deelgebieden van het programma zijn vastgesteld.

Het uitvoeringsprogramma duurzaamheid is heel breed gebleken. Om de klimaatdoelen binnen bereik te brengen is er behoefte en noodzaak aan integraliteit maar ook aan focus en samenhang. Hierdoor kan efficiënter en gericht gewerkt worden.

De dynamiek op duurzaamheidsthema's is groot en ontwikkelingen in beleid en regelgeving gaan snel. Het is ons duidelijk geworden dat een flexibele aanpak en voortdurende bijstelling noodzakelijk is om effectief te blijven handelen binnen het dynamische duurzaamheidslandschap.

Aanbevelingen

Werk nog integraler

Meer integraal werken aan onze duurzaamheidsdoelen is noodzakelijk vanwege de complexiteit en onderling verbonden aard van de uitdagingen waar de gemeente zichzelf voor gesteld ziet de aankomende jaren. Bovendien creëren we meer draagvlak door de diverse stakeholders/ belanghebbenden te betrekken. Onze duurzaamheidsdoelen (zoals vastgesteld in diverse beleidsdocumenten) bereiken we immers alleen als we iedereen meenemen. Een eenzijdige aanpak kan leiden tot suboptimale resultaten, terwijl een integrale benadering synergiën creëert en het bereiken van onze doelen in de breedte bevordert.

We merken dat er sterke verwevenheid bestaat tussen alle aspecten van fysieke duurzaamheid. Het is lastig om economische duurzaamheid los te koppelen van fysieke duurzaamheid. Ook is het van belang om bij de herinrichting van de openbare ruimte rekening te houden met circulaire principes. Meer circulariteit draagt immers ook bij aan minder uitstoot en een toekomstbestendige leefomgeving gaat hand in hand met op een andere manier van omgaan met energie. Alleen als we ons beleid nog meer in samenhang opstellen, zetten we onze schaarse middelen zo efficiënt en effectief mogelijk in.

Zorg voor heldere afbakening

Sociale duurzaamheid maakte ook onderdeel uit van het uitvoeringsprogramma en maakte de reikwijdte heel breed. Nu de maatschappelijke agenda is opgesteld, is het logisch om meer focus aan te brengen in het programma duurzaamheid en dit te richten op fysieke duurzaamheid en die aspecten van economische duurzaamheid die er nauw mee samenhangen.

Dit maakt het mogelijk om dieper in te gaan op die aspecten van fysieke duurzaamheid die maatschappelijk en landelijk aan belang winnen; klimaatadaptatie (inclusief biodiversiteit) en circulariteit. Fysieke duurzaamheid en sociale duurzaamheid zijn zeker ook met elkaar verbonden en beïnvloeden elkaar op verschillende manieren.

Samenwerking tussen het fysieke en sociale domein is dan ook niet alleen wenselijk maar noodzakelijk. De samenwerkingsverbanden en de dynamiek binnen deze werkvelden zijn echter dusdanig verschillend van elkaar dat volledige integraliteit lastig te bereiken is. Daarmee zou een vervolgaanpak zo breed worden dat deze dreigt te verzanden.

Kies voor maximale impact

Zet in op dat beleid en die ontwikkelingen waar de impact van gemeentelijke actie het grootst is. Middelen zijn schaars en de opgave is groot. Door te kiezen voor maatregelen met aantoonbare impact creëer je tastbare resultaten. Als resultaten zichtbaar worden zijn mensen eerder geneigd om mee te veranderen.

Kies voor een programmatische aanpak met heldere structuur

Sommige ontwikkelingen zijn nog onzeker en sterk afhankelijk van de markt en de innovaties die daar zullen ontstaan. Dat zal steeds vaker een andere rol vragen van de lokale overheid, soms als handhaver, soms faciliterend of regisserend en soms als samenwerkingspartner. Dat vraagt een wendbare organisatie en een wendbaar bestuur zodat kan worden ingespeeld op deze dynamische externe omgeving.

Niet alleen de dynamiek op duurzaamheidsthema's is groot, maar ook ontwikkelingen in beleid en regelgeving gaan snel. Het is lastig gebleken om hier afdoende op in te spelen vanuit het uitvoeringsprogramma. Omdat veel projecten en acties een integrale aanpak vragen, zorgt het werken vanuit de structuur met afzonderlijke specialistische teams momenteel nog voor onduidelijkheid over waar en bij wie de (nieuwe) verantwoordelijkheden liggen. Een programmatische aanpak met duidelijke structuur biedt heldere aanspreekpunten en zorgt daardoor voor wendbaarheid. Heldere afspraken over opdrachtgever- en opdrachtnemerschap en duidelijkheid over de verantwoordelijkheden in de organisatie bieden het kader voor effectieve inzet.

Kies voor centrale communicatie

Communicatie met inwoners of ondernemers over met name fysieke duurzaamheid blijkt via diverse platforms te verlopen. Centralisatie van de communicatie kan zorgen voor meer focus op de hoofddoelstellingen en het terugbrengen van de diversiteit aan platforms.

Kies voor heldere monitoring

Het instrument Telos blijkt een ingewikkeld instrument. Beschikbare informatie is niet actueel waardoor het ingewikkeld is resultaten aan acties te koppelen. Onderzoek of er

een eenvoudiger instrument is om de effecten op het gebied van duurzaamheid te volgen.

Fysieke duurzaamheid: Energie en CO2-reductie

Ambitie

Hillegom is in 2050 energieneutraal en aardgasloos (zoals vastgesteld bij actualisatie van de Omgevingsvisie Heerlijk Hillegom 2022).

Doelen 2018-2022

- Actief deelnemen aan de uitvoeringslijnen van het energieakkoord in regionaal verband
- Alle nieuwbouw vanaf 2020 minstens nul op de meter en gasloos (Bijna Energieneutrale Gebouwen – BENG wetgeving)
- 100 bestaande woningen per jaar naar energiecertificaat A of beter via gemeentelijk gefaciliteerde projectbegeleiding
- Alle gemeentelijke vastgoed energieneutraal of alternatief kostenefficiënt scenario doorlopen in 2025
- Duurzame mobiliteit faciliteren (zoals laadinfrastructuur en deelauto's)

Beleid

Regionale Energiestrategie (RES)

Vastgesteld door de gemeenteraad op 27 mei 2021. De dertien gemeenten uit de regio Holland Rijnland, provincie, waterschap en het energiebedrijf hebben in de RES bepaald wat de regionale energiedoelen zijn en hoe we daar komen. Dit gaat over 4 thema's: 1) Energie besparen, 2) Op grote schaal elektriciteit opwekken met windturbines en zonnepanelen op daken en velden, 3) Huizen en gebouwen duurzaam verwarmen, 4) Duurzaam vervoer.

Lokale Energiestrategie (LES)

Vastgesteld door de gemeenteraad op 9 december 2021. Hierin hebben we onze route bepaald naar een energieneutrale gemeente in 2050. De energiestrategie bestaat uit 5 sporen, namelijk; 1) Goede voorbeeld geven, 2) Energiebesparing, 3) elektrisch verkeer en duurzame mobiliteit, 4) zonnepanelen op daken en 5) opwekken van duurzame elektriciteit.

Transitievisie Warmte (TVW)

Vastgesteld door de gemeenteraad op 14 oktober 2021. In de TVW hebben we vastgelegd hoe wij de komende jaren aan de slag gaan met het verkleinen van de warmtevraag. De route naar aardgasvrij in 2050 is in 4 sporen weergegeven, namelijk: 1) Energie besparen, 2) Nader onderzoek warmtenetten, 3) Onderzoek naar duurzaam gasnet en 4) denk vooruit!

Uitvoeringsprogramma Energietransitie 2022-2026 (UP)

Er is een uitvoeringsprogramma energietransitie opgesteld, volgend op de RES, LES en TVW (vastgesteld college 8 november 2022). Om in 2050 energieneutraal te zijn moet er nog enorm veel gebeuren en de eerste stappen daarvoor staan in dit programma beschreven. Dit is een dynamisch document dat jaarlijks wordt bijgesteld en zo kan inspelen op mogelijke innovaties en veranderingen in overheidsbeleid, inzet en middelen.

Methode Duurzame gebiedsontwikkeling

Deze leidraad wordt nog steeds toegepast binnen verschillende gebiedsontwikkelingen. In de praktijk is merkbaar dat de methode DGO inmiddels wat verouderd is. Het streven is om de DGO te vernieuwen.

Verduurzamen gemeentelijk vastgoed

Het Uitvoeringsplan 2021-2027 verduurzaming vastgoed Hillegom is door de raad vastgesteld op 16 april 2020.

Duurzaamheidsleningen

Het fonds duurzaamheidsleningen via de SVn bestaat inmiddels sinds 2016. Inmiddels heeft er een herziening plaatsgevonden van de verordening en is het plafond van de regeling opgehoogd. Er loopt nu een evaluatie over de inzet.

Er wordt ook gewerkt aan het opzetten van een subsidieregeling om maatschappelijke organisaties en VvE's te helpen. Daarnaast zijn er nu ook landelijke subsidies beschikbaar bijvoorbeeld het warmtefonds.

Mobiliteitsvisie en mobiliteitsplan

In de Mobiliteitsvisie en mobiliteitsplan is het uitgangspunt om in te zetten op duurzame mobiliteit. Zo staan diverse maatregelen beschreven om in te zetten op duurzame mobiliteit door lopen en fietsen te stimuleren zoals uitbreiding van het fietsnetwerk en aandacht en voldoende ruimte voor voetgangers en het loopnetwerk. Ook faciliteren we het gebruik van deelauto's en investeren we in elektrisch verkeer door de laadinfrastructuur te verbeteren.

Visie en beleidsregel laadinfrastructuur Hillegom

Beide zijn vastgesteld door de raad op 14 oktober 2021 en vormen de basis voor de implementatie van laadinfrastructuur in Hillegom aan de hand van prognose en plankaarten.

Acties

Gemeentelijke acties

Regeling Reductie Energiegebruik - campagne RRE	Deze campagne, die zowel op lokaal als regionaal niveau werd uitgevoerd, omvatte diverse acties. Een grootschalige inkoopactie en een voucheractie is georganiseerd voor particuliere huiseigenaren, zoals vereist door de regeling.
	Als vervolg van de RRE-campagne heeft de gemeente Hillegom ook een aparte voucheractie opgezet, specifiek gericht op huurders. Deze actie begon in 2021 en liep door tot in 2022.
Verduurzamen gemeentelijk vastgoed	Sportcomplex de Vosse: Aanbestedingsprocedure loopt (warmte-opwekking van het zwembad en de sporthal met behulp van heatpipes en Hr-ketels). De verwachte CO ₂ -reductie van deze maatregel is circa 48 ton per jaar. Aanvullend is nog een variant verwerkt waarbij 100 PV-panelen tegen de zuidgevel van de sporthal worden geplaatst. De verwachte CO ₂ -reductie van deze maatregel is circa 16 ton per jaar.
	Verduurzaming Brandweerkazerne: Aanbestedingsprocedure loopt (lucht/lucht warmtepompen en gebalanceerde ventilatie met warmte-terug-winning in de kantine, kantoor en vergaderruimte. Nieuwe mechanische afzuiginstallatie voor de overige ruimten. HR++ beglazing voor het

	<p>kantine/kantoorgedeelte. 118 PV-panelen en dakisolatie boven de kantine, kantoor en vergaderruimte.) De verwachte CO₂-reductie van deze maatregelen is circa 16 ton per jaar.</p>
	<p>De Kulturele Raad is het volgende te verduurzamen object. De voorbereidende werkzaamheden zijn reeds opgestart met als doel het benodigde budget te kunnen bepalen en aan de raad voor te leggen en ook om in een vroeg stadium de noodzakelijke verzwaring van de elektra-aansluiting te kunnen aanvragen bij de netbeheerder.</p>
Openbare verlichtingsplan	<p>In de periode 2014 – 2023 is circa 60% van de openbare verlichting in Hillegom voorzien van nieuwe armaturen uitgerust met ledverlichting. Daarnaast wordt geplaatste ledverlichting in de nachtelijke uren gedimd. De besparing betreft ongeveer 2700 lichtpunten en resulteert in een geschatte energiebesparing van 168 MWh per jaar en 100 ton CO₂ verbruik ten opzichte van de situatie in 2014.</p>
Regionale samenwerking in Duin- en Bollenstreek en Holland Rijnland	<p>Samenwerking Duin- en Bollenstreek; de regionale gemeenten voeren periodiek overleg (eerst Bestuurlijk Overleg duurzaamheid nu Bestuurlijk Overleg groen) over alle aspecten van de energietransitie. Daarbij komen regionale samenwerking en de afstemming van regionale en lokale activiteiten aan bod.</p> <p>Er vindt apart regionaal overleg plaats over duurzame mobiliteit. Zowel op Duin- en Bollenstreekniveau als in Holland Rijnland verband, bijv. ten behoeve van de ontwikkeling van een OV visie.</p>
Prestatieafspraken Stek	<p>Stek ziet voor zichzelf een maatschappelijke rol om bij te dragen aan 'Parijsakkoord' en aanvullende sector ambities.</p> <ul style="list-style-type: none">▪ CO₂ besparing (in 2050 naar 0 kg per jaar voor gebouw gebonden energie)▪ Circulair materiaal gebruik (uitputting van grondstoffen tegen gaan)▪ Versterken van de biodiversiteit (meer ruimte voor natuur)▪ Aanjager van verduurzaming

Burgerinitiatieven

Gemeenschapsparticipatie bij uitvoering Energiecoaches	Er zijn in Hillegom in 2022 7 energiecoaches actief, met een vaste Hillegomse coördinator en een vast aanspreekpunt binnen HLTsamen. Wegens verloop en toenemende vraag verwachten we periodiek nieuwe coaches op te blijven leiden.
	Door de stijgende energieprijzen en veranderingen in het energielandschap zijn de besparingsadviezen van een energiecoach zeer gewenst. De afgelopen jaren wisten vooral de koplopers in de energietransitie de energiecoaches te vinden. Zij wilden graag weten wat een goede volgorde was om hun huis te verduurzamen, of leveranciers betrouwbaar waren, informatie over subsidies of simpelweg bevestiging dat ze op de goede weg waren. In 2022 was sprake van een verschuiving. Het aantal vragen over de energierekening nam fors toe net als de vragen over isolatie en energiebesparing.
	Er vindt periodiek regionale afstemming plaats tussen coaches vanuit Hillegom, Lisse, Teylingen, Noordwijk en Katwijk om kennis en ervaringen uit te wisselen.
Energiecoöperatie in Hillegom	In 2021 is de lokale energiecoöperatie Hillezon opgericht. (www.hillezon.nl) Hillezon wisselt informatie uit met andere energiecoöperaties in de regio. Hillezon heeft zijn eerste project gestart, de plaatsing van meer zonnepanelen op het dak van IKC Vossepark in Hillegom.

Bedrijfsmatige activiteiten:

Duurzaam Bouwloket dienstverlening (DBL)	Hillegom werkt al een aantal jaren samen met DBL. Jaarlijks worden honderden huishoudens langs deze weg van informatie en advies voorzien over verduurzamingsmaatregelen alsmede mogelijkheden voor financiering.
Inzet energiescans voor ondernemers	Dit project is gericht op het verduurzamen van het MKB met een verbruik van meer dan 25.000 m ³ gas en/ of 50.000 kWh stroom. (Zij moeten inmiddels wettelijk verplicht

	<p>rapporteren welke energiebesparende maatregelen zij hebben genomen.) In 2019 en 2020 is Klimaatroute begonnen met het uitvoeren van energiescans in Hillegom. Binnen het project zijn 39 ondernemingen voorzien van een energiescan inclusief rapportage. Na het bespreken van de rapportage met de ondernemers, worden de ondernemers twee jaar lang begeleid. Dit project heeft opvolging gekregen in het virtuele loket. Zie acties Economische duurzaamheid</p>
--	--

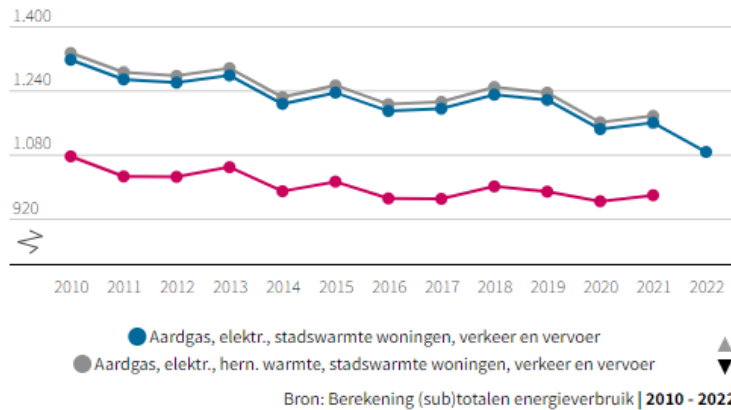

We zien een dalende trend in zowel de uitstoot als het energieverbruik in Hillegom

Klimaatmonitor:

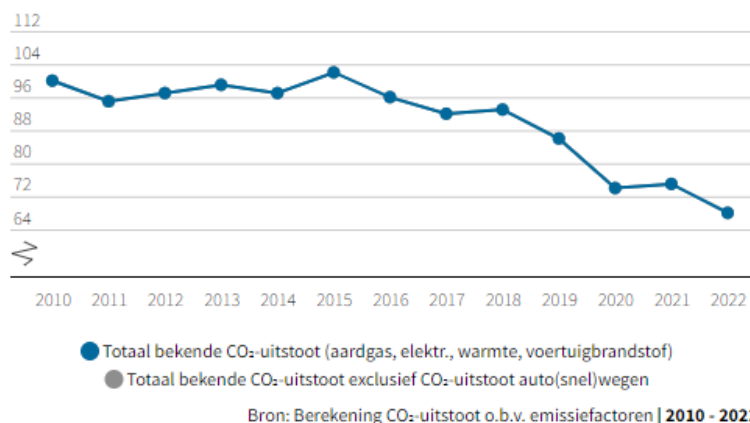
Totaal bekend energieverbruik

Hillegom, TJ

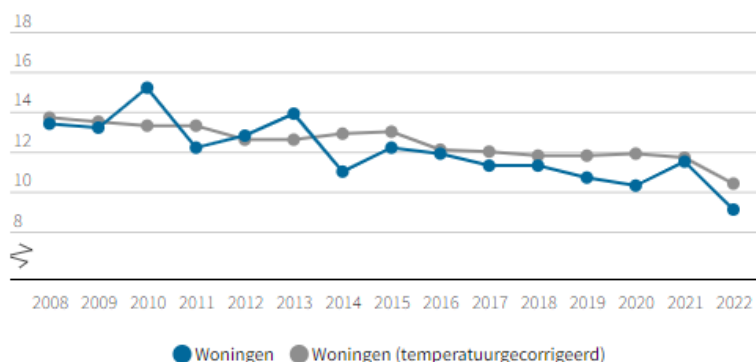
Totaal bekende CO₂-uitstoot

Hillegom, kton

Totaal gasverbruik woningen

Hillegom, miljoen m³

Fysieke duurzaamheid: Klimaatadaptatie

(Natuur, biodiversiteit en milieu)

Ambitie

- In 2050 zijn we klimaatbestendig
- Behouden of versterken leefbaarheid en gebiedskenmerken
- Behoud of toename van biodiversiteit en versterken ecologische verbindingen
- Waterberging en retentie verbeteren
- Hittestress mitigeren

Doelen 2018-2022

- Vaststellen en gebruiken toetsingskader voor klimaatadaptief inrichten en renoveren (NL greenlabel toetsingswijze gekozen als leermodel 2018)
- Alle nieuwe gebiedsinrichtingen en renovaties zoveel mogelijk klimaatadaptief ingericht.
- Integreren en versterken lokale en regionale natuureducatie

Beleid

Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie

Conform het Deltaplan heeft de gemeente de afgelopen jaren (2019) een klimaatstresstest uitgevoerd en daaraan gekoppeld ook een risicodialoog gevoerd met stakeholders bij dit onderwerp. Op basis hiervan is de strategie en ambitie opgesteld.

Strategie en ambitie klimaatadaptatie Hillegom

De klimaatadaptatiestrategie is op 23 september 2021 vastgesteld voor de gemeente Hillegom. De raad heeft zich uitgesproken voor een 'Actief' ambitieniveau voor klimaatadaptatie. De vastgestelde strategie is de basis voor concrete maatregelen, waarvoor meerdere uitvoeringsagenda's worden opgesteld. Zo is er gewerkt aan een Programma water en klimaatadaptatie, dat aan de raad zal worden aangeboden.

Programma Water en Klimaat Adaptatie (PWKA)

Het PWKA is voorbereid en richt zich op het beheer van oppervlaktewater. Dit is een stap richting de ambitie om in 2050 klimaatbestendig te zijn. Het richt zich op het verminderen van de knelpunten op het gebied van wateroverlast door uitgangspunten met betrekking tot klimaatadaptatie structureel mee te nemen in het beheer en de uitvoering van duikers, oevers en het baggeren.

Leidraad inrichting openbare ruimte/ Lior

Ook is een Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR) opgesteld waarin de werkregels zijn opgenomen voor de inrichting van de openbare ruimte. Hierbij is expliciet ook rekening gehouden met op klimaatadaptatie gerichte maatregelen.

Richtlijn Duurzame Gebiedsontwikkeling/ DGO

Aan de hand van de Richtlijn Duurzame gebiedsontwikkeling wordt aandacht besteedt aan het klimaat adaptief inrichten van de openbare ruimte. Gezien de snelle huidige ontwikkelingen is actualisatie noodzakelijk.

Acties

Gemeentelijke acties:

Operatie Steenbreek	Doel is inwoners te bewegen om werk te maken van meer groene tuinen en minder bestrating. Deze activiteit is de afgelopen jaren gegroeid naar wat in 2022 de campagne Alle Tuinen Groen is geworden. De gemeenten in de Duin- en Bollenstreek doen hier gezamenlijk aan mee. Acties zijn o.a. het NK Tegelwippen, de mogelijkheid om bij tuincentra stenen voor plantjes in te ruilen, de start van de activiteiten van tuinambassadeurs en een regentonactie.
	In 2022 is het regionale programma (Alle tuinen Groen) weer voortgezet van maart tot in het najaar met activiteiten die vooral gericht zijn op het vergroenen van tuinen, maar die ook een groeiende groep vrijwilligers oplevert.

Gemeentelijk beheer	Het gemeentelijk groenbeheer, in uitvoering bij Meerlanden, houdt rekening met biodiversiteit en natuurwaarde, zowel bij aanleg en inrichting van gebieden als bij het reguliere onderhoud.
Groene Cirkel Bijenlandschap	De gemeente Hillegom heeft zich samen met de andere gemeenten van de regio aangesloten bij de Groene Cirkel Bijenlandschap.
Prestatieafspraken Stek	<p>Stek ziet voor zichzelf een maatschappelijke rol om bij te dragen aan 'Parijsakkoord' en aanvullende sector ambities.</p> <ul style="list-style-type: none">▪ CO2 besparing (in 2050 naar 0 kg per jaar voor gebouw gebonden energie)▪ Circulair materiaal gebruik (uitputting van grondstoffen tegen gaan)▪ Versterken van de biodiversiteit (meer ruimte voor natuur)▪ Aanjager van verduurzaming

Economische duurzaamheid: Circulair

Ambitie

We streven naar circulaire economie (grondstoffen, materialen en afval) en versterken goede verbinding en kruisbestuiving tussen het bedrijfsleven, overheden, kennisinstellingen, de arbeidsmarkt en de maatschappij

Doelen 2018-2022

- Regionale circulaire voorbeeldprojecten ontwikkelen met een relatie tot gemeentelijke afvalstromen, samen met andere gemeenten
- Upcycle -traject in de regio ontwikkelen

Beleid

Afvalbeleid

Hillegom heeft een nieuw afvalbeleid ingevoerd in 2021 om de hoeveelheid restafval te verminderen en recycling te bevorderen. Het doel is om het landelijke afvalscheidingsdoel van 100 kilogram restafval per inwoner per jaar te bereiken.

Acties

Gemeentelijke acties:

Circulair West	De gemeente is vriend van ondernemersinitiatief Circulair West, dat zich richt op innovatie en duurzame ontwikkelingen in het bedrijfsleven. Provincies Noord- en Zuid-Holland, gemeenten in de Duin- en Bollenstreek en steeds meer bedrijven hebben zich aangesloten bij Circulair West.
Duurzaamheidsprijs Duin- en Bollenstreek	In 2021 is de Duurzaamheidsprijs Duin- en Bollenstreek voor een laatste keer, in een gewijzigde vorm, georganiseerd. Ruim 10 jaar na de start is duurzaamheid en een duurzame ontwikkeling van de samenleving en de economie veel meer gemeengoed geworden. Daarom hebben de regionale bestuurders besloten de prijs voor het laatst te laten plaatsvinden, door vooral aandacht te geven aan alle

	prijswinnaars sinds de start en hun verhalen nog eens te vertellen via bedrijfsgerichte media.
Transitieloket Bollenstreek	<p>In 2021 hebben de gemeenten Hillegom, Lisse, Teylingen en Noordwijk, samen met Bedrijfsleven Bollenstreek en de Greenport Duin- en Bollenstreek een MKB-deal opgesteld en deze bij de provincie aangeboden voor een subsidie. De provincie heeft deze MKB-deal als zevende partner ondertekend en inmiddels is ook de bijbehorende subsidieaanvraag gehonoreerd. In het najaar van 2022 is het virtuele Transitieloket van start gegaan met gerichte acties om de energietransitie bij bedrijven onder de aandacht te brengen en te versnellen. Hiermee geeft de regio verder invulling aan de beoogde ondersteuning van duurzame ontwikkeling bij alle bedrijven. Deze actie komt in de plaats van de Duurzaamheidsprijs en de focus op koplopers; de focus verschuift hiermee naar het volledige bedrijfsleven. Ook zullen bedrijven opnieuw ondersteund gaan worden met quick scans van de Klimatroutte. Meer dan voorheen geven we aandacht aan de rol van het "aan de energietransitie leverende bedrijfsleven" in de eigen regio. Het Transitieloket Bollenstreek heeft meerdere succesvolle informatieavonden georganiseerd en acties uitgevoerd.</p>
Prestatieafspraken Stek	<p>Stek ziet voor zichzelf een maatschappelijke rol om bij te dragen aan 'Parijsakkoord' en aanvullende sector ambities.</p> <ul style="list-style-type: none">▪ CO2 besparing (in 2050 naar 0 kg per jaar voor gebouw gebonden energie)▪ Circulair materiaal gebruik (uitputting van grondstoffen tegen gaan)▪ Versterken van de biodiversiteit (meer ruimte voor natuur)▪ Aanjager van verduurzaming

Burgerinitiatieven:

Zwerfafval-inzamelaars	Een groepje initiatiefnemers is gestart met het opruimen van zwerfafval. Onder de wervende oproep van "Hillegom Schoon, dat doen we gewoon" ruimen de vrijwilligers periodiek zwerfafval op in de gemeente.
------------------------	---

Bedrijfsmatige activiteiten:

Ondernemend Hillegom	In 2022 is Ondernemend Hillegom gestart als aanspreekpunt en de belangenbehartiger voor ondernemers in Hillegom en fungeert tevens als klankbord voor de gemeente. Het belang van netwerken, elkaar vinden en samenwerken is belangrijk voor alle ondernemers in Hillegom. Op die manier kan men lokaal zakendoen met elkaar, met de gemeente en wordt lokaal inkopen en innovatie gestimuleerd.
Greenport Duin- en Bollenstreek	Greenport Duin- en Bollenstreek werkt nauw samen met de gemeente Hillegom om gezamenlijk naar de doelen op gebied van behoud van het karakter van de regio, bevordering van biodiversiteit en ecologische teelt, toe te werken. Door deze samenwerking kunnen ze effectieve maatregelen en initiatieven ontwikkelen om de aantrekkelijkheid van de Duin- en Bollenstreek te versterken en de positie van de bloemen- en bolleneconomie te bevorderen.

Economische duurzaamheid: Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) & Social Return on Investment (SRoI)

Ambitie

We stimuleren maatschappelijk verantwoord ondernemen en als gemeente kopen we 100% duurzaam in.

Doelen 2018-2022

- 50% van het inkoopvolume in geld in 2020, 95% in 2025 conform MVI-criteria
- Aanstellen MVI/SROI-coördinator voor HLT Samen
- Actief inzetten SRoI

Beleid

Manifest

De gemeente Hillegom heeft het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen ondertekend dat liep tot 2021. Een nieuw Manifest ligt in concept klaar.

Inkoopbeleid

Een van de doelstellingen is om meer circulair in te gaan kopen. De afgelopen jaren is daar ondanks een actieplan nog niet systematisch de noodzakelijke aandacht aan gegeven. Wel is nieuw inkoopbeleid vastgesteld door het college op 18 oktober 2022, volgens de uitgangspunten van MVOI (Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen).

Social Return on Investment

Samen met Noordwijk en Katwijk zijn uitvoeringsvoorwaarden opgesteld ten behoeve van S.R.o.I. Deze worden zoveel mogelijk toegepast bij aanbestedingen boven de € 200.000.

Acties

Gemeentelijke acties:

Regio coördinator S.R.o.I.	In 2021 is er een regionale coördinator aangesteld specifiek voor S.R.o.I., in dienst bij Provalu. In 2021 is 6% van alle door de regionale coördinator gecoördineerde opdrachten van de gemeente Hillegom afkomstig. Daarnaast zijn er nog gecombineerde opdrachten in HLT verband.
Stichting Rijk past nieuwe inkoopbeleid toe	Voor HLTsamen is in 2021 MVI in 76% van de trajecten toegepast op het gebied van milieu, circulariteit en SROI.
Inkoopprojecten gemeente Hillegom waarbij S.R.o.I. is toegepast in 2021	<ul style="list-style-type: none">• Renovatie druk- of mechanisch riool – S.R.o.I. Waarde 2% van de inschrijfsom• Rioolrenovatie diverse wegen – S.R.o.I. waarde 3% van de totale opdrachtsom• Reconstructie Nieuweweg – S.R.o.I. 2% van de opdrachtsom• Project entree N207/N208 Lisse en Hillegom – S.R.o.I. waarde 5% van de totale opdrachtsom• Baggerwerkzaamheden Hillegom, Lisse en Teylingen - S.R.o.I. waarde 5% van de totale opdrachtsom• Rioolreiniging en inspectie gezamenlijk Hillegom, Lisse, Teylingen, Katwijk en Noordwijk – S.R.o.I. waarde 3% van de totale opdrachtsom• Vervanging kleine civiele kunstwerken Hillegom en Teylingen – S.R.o.I. waarde 3% van de totale opdrachtsom
Inkoopprojecten in HLTsamen verband	<ul style="list-style-type: none">• Applicatie telefooncentrale – S.R.o.I. waarde 3% van de totale opdrachtsom• ICT-infrastructuur HLTsamen – S.R.o.I. waarde 1% van de totale opdrachtsom

Sociale duurzaamheid

Ambitie

Versterken van sociale samenhang en vertrouwen en gelijke rechten en participatie in de maatschappij.

Doel 2018-2022

Duurzaamheid als vast onderdeel van reguliere relaties en taken, onderdeel maken van de gemeentelijke werkwijze binnen het Sociaal Domein.

Beleid

Maatschappelijke agenda (MAG)

De Maatschappelijke agenda is door de raad vastgesteld in januari 2022. In de maatschappelijke agenda staat een integrale visie op het sociaal domein. Het gaat hierbij om het formuleren van doelstellingen en het bepalen van de manieren waarop deze doelstellingen gerealiseerd kunnen worden. Het doel van deze visie is om sociale duurzaamheid beter tot haar recht te laten komen. Inclusie, iedereen kan meedoen, is daarbij een belangrijk uitgangspunt. De maatschappelijke agenda richt zich op een toekomstbestendige samenleving en is op preventie en samen redzaamheid gebaseerd.

Binnen het sociaal domein is duurzaamheid een vast onderdeel van de relaties en taken en de gemeentelijke werkwijze binnen het sociaal domein, bijvoorbeeld activiteiten op het gebied van onderwijs en werk, onderwijs en zorg, het voorkomen van eenzaamheid en armoedebeleid. Veel van deze activiteiten vallen onder de door de raad vastgestelde Maatschappelijke Agenda. Specifieke acties zijn daarom bij uitvoering van de MAG opgepakt.

Acties

Gemeentelijke acties:

Provalu	Provalu is betrokken bij het bevorderen van een proactieve houding op het gebied van duurzaamheid en circulaire thema's. Provalu werkt aan het realiseren van een betere dienstverlening op deze aspecten.
MAG	Binnen alle pijlers van de MAG worden ambities op het gebied van inclusie (iedereen kan meedoen) benoemd.

	De pijler Zorg voor Elkaar is opgenomen in de MAG. Binnen deze pijler wordt gewerkt aan, onder meer, stimuleren van vrijwilligerswerk, ondersteunen van mantelzorgers en het stimuleren van ontmoeting.
	Via de stichting Inclusie en Discriminatiebestrijding is er een laagdrempelig meldpunt voor discriminatie en worden op basisscholen gastlessen gegeven over inclusie en discriminatie.
energietoeslag/ subsidie	Tegengaan en voorkomen van energiearmoede, zowel gericht op inwoners als Hillegomse vrijwilligersorganisaties

Monitoring

Causaal verband

Recente data zijn slechts beperkt beschikbaar en het blijft lastig om een onomstotelijk direct causaal verband aan te tonen tussen de gemeten effecten en de vastgestelde beleidsmaatregelen en ondernomen acties.

Meerjarige ontwikkeling in Klimaatmonitor

Om trendontwikkelingen over meerdere jaren in Nederland en Hillegom te kunnen volgen, is de Klimaatmonitor een basis. Van veel energie- en CO₂-gerelateerde onderwerpen worden gegevens bijgehouden en gepubliceerd. Daardoor is het mogelijk om een beeld te krijgen van de ontwikkelingen in de gemeente Hillegom voor allerlei deelonderwerpen. Voor ieder deelonderwerp is een afzonderlijk dashboard beschikbaar.

Binnen de klimaatmonitor worden alle resultaten bij elkaar gevoegd van bedrijven, inwoners, instellingen, overheid, maar zijn deels ook per subgroep beschikbaar.

Aan deze informatie kleeft als nadeel dat de tijdreeksen op dit moment nog lopen tot 2020, 2021 en soms 2022, afhankelijk van het deelonderwerp. Voor het volgen van meerjarige ontwikkelingen is de Klimaatmonitor echter momenteel de best beschikbare openbaar toegankelijke bron.

HLT in cijfers

www.hlt.incijfers.nl is opgericht en ingericht. Daarin zijn ook specifieke dashboards opgenomen over duurzaamheid, voornamelijk gericht op de effecten van het gevoerde beleid. Deze dashboards bevatten soms verouderde informatie, omdat ze gebaseerd zijn op Open Data (bv Klimaatmonitor), maar zijn wel toegespitst op de lokale situatie.

Er wordt gewerkt aan Power-BI rapportages door team energie en team DGS (data gedreven sturing), met als doel ondersteuning te geven in de uitvoering van beleid en het maken van keuzes. Deze informatie is altijd toegespitst op de lokale situatie en bevat recente data. Voorbeelden zijn zonnepanelen op adresniveau, SPuK woningen, energie labels, elektra/gasverbruik. Niet alle beschikbare data wordt vervolgens direct op HLT in cijfers geplaatst.

Monitoring vanuit Holland Rijnland in ontwikkeling

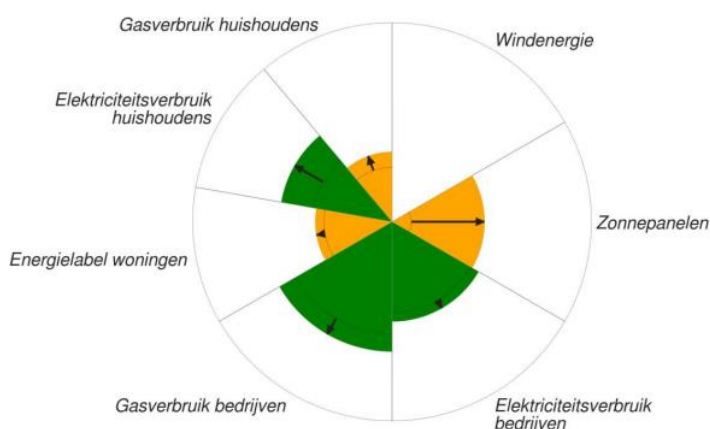
De monitoring vanuit Holland Rijnland richt zich op de te meten effecten en trend ten opzichte van de doelstellingen die met elkaar regionaal of landelijk zijn afgesproken. Vanwege de relatief oude gegevens in de Klimaatmonitor is Holland Rijnland gevraagd een monitor voor de regio te ontwikkelen met elk half jaar aanpassingen/nieuwe iteraties. De monitoring is voor de RES-regio opgesteld, maar verfijning op gemeente- en wijkniveau is voor energiebesparing wel als wenselijk aangekaart in de Holland-Rijnlandwerkgroep.

Telos

In Omgevingsvisie en bij de start van het Programma Duurzaamheid is afgesproken te monitoren op basis van Telos. PON/TELOS is een onderzoeksbureau die periodiek wordt ingeschakeld voor duurzaamheidsportretten van de HLT-gemeenten. Ze zijn gebaseerd op EU- en Nederlandse beleidsdocumenten, wetenschappelijke inzichten en praktijkervaringen. Er wordt meestal een periode van 4/5 jaar gebruikt voor de vergelijking, omdat jaar-op-jaar vergelijkingen vaak minder zinvol zijn, vooral voor structurele variabelen. De doelen en normen in deze studie zijn hetzelfde als die in de Nationale Monitor Duurzame Gemeenten 2019. De normen zijn vooral geografisch of, als dat niet mogelijk is, gebaseerd op wettelijke normen. Het laatste rapport dateert uit 2021. Ook deze data zijn dus niet actueel en ingewikkeld te lezen. De koppeling tussen activiteiten en resultaten is ook hier moeilijk te leggen.

Bijgaand een voorbeeld van monitoring op resultaten en weergave op basis van Telos (2019).

Energie:

Communicatie

De gemeente heeft voor de communicatie en acties over duurzaamheid gebruik gemaakt van diverse kanalen en platforms zoals de gemeentelijke website, diverse pagina's over duurzaamheid op Facebook, Twitter en andere kanalen:

- De Groene Uitdaging: om de samenwerking in de regio te bevorderen en de uitvoering van de campagnes te ondersteunen, hebben de gemeenten in de Duin en Bollenstreek gebruik gemaakt van het regionale platform www.degroeneuitdaging.nl. Via dit platform kunnen gemeenten gezamenlijk campagne voeren. Het is een platform (voor en door inwoners) voor duurzame inwonersinitiatieven en onze vrijwillige hulptroepen zoals zwerfafvalpakkers, tuinambassadeurs, energiecoaches, natuureducatie ed. Jaarlijks wordt de GroenDoenKrant via De Groene Uitdaging uitgegeven.
www.degroeneuitdaging.nl/groendoen-krant
- Maandelijks een pagina groen biodiversiteit en klimaat
- Zakelijk Zuiniger: de website van het Transitieloket en is gelinkt aan De Groene Uitdaging.
- Duurzaam Bouwloket: energieloket van de gemeente met informatie voor inwoners die hun huis willen verduurzamen
- Energieloket voor bedrijven. Dit is een landelijk loket waarbij wij zijn aangesloten en waar wij naar verwijzen. We hebben per gemeente een eigen landingspagina.
- Voor tijdelijke acties worden soms websites gebruikt van externe partijen als Winst uit je Woning of VvE Duurzaamheidsloket en De Groene Uitdaging.
- Nieuwsbrief voor energiecoaches
- Verschillende acties worden via Allemaal Duurzaam via media online en offline (flights 2 of 3x per jaar) gecommuniceerd

Budget en capaciteit

Ambtelijke inzet

Bij het opstellen van dit Uitvoeringsprogramma zijn er middelen beschikbaar gesteld ten behoeve van de ambtelijke capaciteit. Inmiddels is gebleken dat duurzaamheid een structureel thema/ agendapunt voor de gemeente is en daarmee heeft capaciteit ook een structureel karakter gekregen en is structureel opgenomen in de HLT begroting.

Zoals hierboven omschreven is de opgave zoals die aan gemeenten is voorgelegd vele malen omvangrijker/ complexer geworden. Dit heeft geleid tot een discrepantie tussen budgettaire ruimte voor capaciteit en de gevraagde capaciteit.

Daarnaast heeft de organisatie ook te maken gehad met andere prioriteiten zoals de Coronacrisis en vluchtelingen uit Oekraïne. De continuïteit van de ambtelijke inzet was ook niet altijd geborgd door ziekte of verloop in het personele bestand. Dit is zoveel als mogelijk opgevangen met een zogenaamde flexibele schil/ ingehuurde capaciteit bij projecten.

Werkbudget

Voor het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid was een werkbudget van €200.000 per jaar beschikbaar gesteld voor de periode 2018-2022. Dit budget is ingezet voor acties door het college en is jaarlijks verantwoord naar de raad middels een rapportage. Het werkbudget is specifiek bestemd voor Hillegomse doelstellingen, maar is ook ingezet als cofinanciering bij HLTsamen- en bollenstreekactiviteiten, evenals voor het regionale Energie-akkoord omdat hiermee de doelstellingen van Hillegom zijn gediend. Uit restanten van dit werkbudget is vervolgens een Bestemmingsreserve ontstaan die voor € 150.000 per jaar in 2023 en 2024 beschikbaar wordt gesteld voor het Uitvoeringsprogramma energietransitie.

Investeringsbudget

Indien er (extra) investeringen nodig waren voor de uitvoering van bepaalde maatregelen, zijn hiervoor voorstellen aan de raad voorgelegd. Zoals bijvoorbeeld in het geval van het verduurzamen van gemeentelijk vastgoed en het Openbare verlichtingsplan waarin over wordt gegaan naar ledverlichting.

Subsidies:

Bijzondere aandacht wordt besteed aan het verkrijgen van subsidies. Zowel nationaal als provinciaal wordt veel duurzaamheidsbeleid ontwikkeld waarbij ondersteuning en financiële middelen beschikbaar worden gesteld. De gemeente maakt hier zelf gebruik van, maar ook inwoners en bedrijven kunnen hiervan profiteren.

Vanuit het Rijk zijn er diverse instrumenten tot stand gekomen om zowel particulieren als bedrijven te ondersteunen in de verduurzamingslag (warmtefonds etc.). Ook was er sprake van diverse toekenningen vanuit het Rijk, Provincie Zuid-Holland en Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). (Nationaal Isolatie Plan, Verduurzaming bedrijventerrein, TELOS monitoring, Energiecoaches, Bijdrage transitievisie warmte, Wijkaanpak, Energieloket, RRE-subsidie (regeling reductie energieverbruik), EAW (Extern advies warmte transitie), transitieloket/ MKB deal, Stratenprojecten)

Conclusies

- ✓ De gemeente Hillegom toont gedegen inzet voor duurzaamheid met specifieke nadruk op stappen in de energietransitie, met aandacht voor burgerparticipatie en in samenwerkingen met partners. Er zijn diverse acties en projecten geïnitieerd om deze inspanningen te ondersteunen.
- ✓ Duurzaamheid speelt een belangrijke rol in de gemeentelijke taken, maar ook in de inrichting van de openbare ruimte en het stimuleren van duurzaam opererende lokale bedrijven.
- ✓ De gemeente Hillegom geeft het goede voorbeeld door duurzaam te werken in de eigen organisatie en voert permanente informatiecampagnes om bewustwording en gedragsverandering te stimuleren.
- ✓ De gemeente Hillegom werkt toekomstgericht aan duurzaamheid door ontwikkelingen te vertalen naar lokale mogelijkheden en uitdagingen.
- ✓ Sociale duurzaamheid wordt bevorderd door de integrale visie op het sociaal domein, de brede maatschappelijke agenda en toepassing van Social Return on Investment.
- ✓ Monitoring blijft lastig. Dit heeft er onder andere mee te maken dat recente data schaars en kostbaar zijn, duurzaamheidsdoelen vaak betrekking hebben op lange termijn en het zien/ meten van resultaten enige tijd kan vergen. Bovendien is het stellen van een causaal verband tussen de resultaten en specifieke maatregelen complex, immers zijn er vaak meerdere facetten die invloed hebben op de uitkomst.
- ✓ Het uitvoeringsprogramma duurzaamheid is heel breed ingestoken. Sociale en fysieke duurzaamheid zijn met elkaar verbonden maar tegelijkertijd vergen ze ook een andere aanpak en moet rekening gehouden worden met andere stakeholders en worden de lokale, regionale en nationale overlegstructuren afzonderlijk ingericht.

Aanbevelingen

Werk nog integraler

Meer integraal werken aan onze duurzaamheidsdoelen is noodzakelijk vanwege de complexiteit en onderling verbonden aard van de uitdagingen waar de gemeente zichzelf voor gesteld ziet de aankomende jaren. Bovendien creëren we meer draagvlak door de diverse stakeholders/ belanghebbenden te betrekken. Onze duurzaamheidsdoelen (zoals vastgesteld in diverse beleidsdocumenten) bereiken we immers alleen als we iedereen meenemen. Een eenzijdige aanpak kan leiden tot suboptimale resultaten, terwijl een integrale benadering synergiën creëert en het bereiken van onze doelen in de breedte bevordert

We merken dat er sterke verwevenheid bestaat tussen alle aspecten van fysieke duurzaamheid. Het is lastig om economische duurzaamheid los te koppelen van fysieke duurzaamheid. Ook is het van belang om bij de herinrichting van de openbare ruimte rekening te houden met circulaire principes. Meer circulariteit draagt immers ook bij aan minder uitstoot en een toekomstbestendige leefomgeving gaat hand in hand met op een andere manier van omgaan met energie. Alleen als we ons beleid nog meer in samenhang opstellen, zetten we onze schaarse middelen zo efficiënt en effectief mogelijk in.

Zorg voor heldere afbakening

Sociale duurzaamheid maakte ook onderdeel uit van het uitvoeringsprogramma en maakte de reikwijdte heel breed. Nu de maatschappelijke agenda is opgesteld, is het logisch om meer focus aan te brengen in het programma duurzaamheid en dit te richten op fysieke duurzaamheid en die aspecten van economische duurzaamheid die er nauw mee samenhangen.

Dit maakt het mogelijk om dieper in te gaan op die aspecten van fysieke duurzaamheid die maatschappelijk en landelijk aan belang winnen; klimaatadaptatie (inclusief biodiversiteit) en circulariteit. Fysieke duurzaamheid en sociale duurzaamheid zijn zeker ook met elkaar verbonden en beïnvloeden elkaar op verschillende manieren.

Samenwerking tussen het fysieke en sociale domein is dan ook niet alleen wenselijk maar noodzakelijk. De samenwerkingsverbanden en de dynamiek binnen deze werkvelden zijn echter dusdanig verschillend van elkaar dat volledige integraliteit lastig te bereiken is. Daarmee zou een vervolgaanpak zo breed worden dat deze dreigt te verzanden.

Kies voor maximale impact

Zet in op dat beleid en die ontwikkelingen waar de impact van gemeentelijke actie het grootst is. Middelen zijn schaars en de opgave is groot. Door te kiezen voor maatregelen met aantoonbare impact creëer je tastbare resultaten. Als resultaten zichtbaar worden zijn mensen eerder geneigd om mee te veranderen.

Kies voor een programmatische aanpak met heldere structuur

Sommige ontwikkelingen zijn nog onzeker en sterk afhankelijk van de markt en de innovaties die daar zullen ontstaan. Dat zal steeds vaker een andere rol vragen van de lokale overheid, soms als handhaver, soms faciliterend of regisserend en soms als samenwerkingspartner. Dat vraagt een wendbare organisatie en een wendbaar bestuur zodat kan worden ingespeeld op deze dynamische externe omgeving.

Niet alleen de dynamiek op duurzaamheidsthema's is groot, maar ook ontwikkelingen in beleid en regelgeving gaan snel. Het is lastig gebleken om hier afdoende op in te spelen vanuit het uitvoeringsprogramma. Omdat veel projecten en acties een integrale aanpak vragen, zorgt het werken vanuit de structuur met afzonderlijke specialistische teams momenteel nog voor onduidelijkheid over waar en bij wie de (nieuwe) verantwoordelijkheden liggen. Een programmatische aanpak met duidelijke structuur biedt heldere aanspreekpunten en zorgt daardoor voor wendbaarheid. Heldere afspraken over opdrachtgever- en opdrachtnemerschap en duidelijkheid over de verantwoordelijkheden in de organisatie bieden het kader voor effectieve inzet.

Kies voor centrale communicatie

Communicatie met inwoners of ondernemers over met name fysieke duurzaamheid blijkt via diverse platforms te verlopen. Centralisatie van de communicatie kan zorgen voor meer focus op de hoofddoelstellingen en het terugbrengen van de diversiteit aan platforms.

Kies voor heldere monitoring

Het instrument Telos blijkt een ingewikkeld instrument. Beschikbare informatie is niet actueel waardoor het ingewikkeld is resultaten aan acties te koppelen. Onderzoek of er

een eenvoudiger instrument is om de effecten op het gebied van duurzaamheid te volgen.

Bijlage: Cijfers met betrekking tot enkele uitgevoerde acties

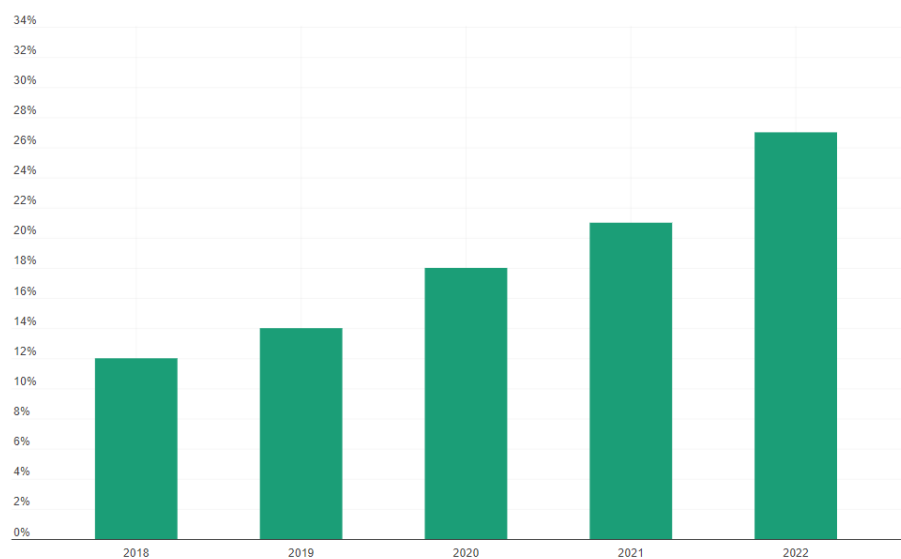
Cijfers 2022 Duurzaam bouwloket:

- 1488 raadpleegsessies op internet, gemiddelde duur ruim 3,4 minuten
- 83 individuele huishoudens/woningen zijn van advies voorzien.
- 70% van de adviezen had betrekking op subsidies/ subsidiecheck. de meest gevraagde onderwerpen zijn (1) isoleren en (2) ventileren.

Klimaatroute voor ondernemers

- 18 ondernemers hebben maatregelen uitgevoerd, een activatiepercentage van 46%.
- De 18 ondernemers hebben gezamenlijk voor €65.909,- geïnvesteerd in duurzame maatregelen.
- Door de uitvoer van deze maatregelen is er met dit project een jaarlijkse reductie van 70 ton CO₂ gerealiseerd.

Percentage woningen met geregistreerde zonnepanelen - Hillegom, %

RVO - Regionale Klimaatmonitor | 2018 - 2022

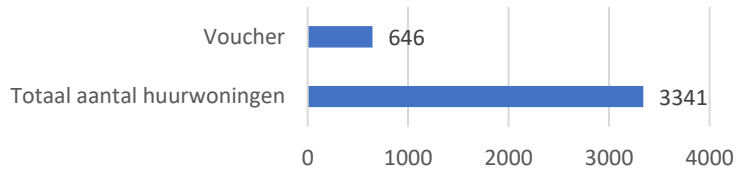
Jaar (5)

2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022

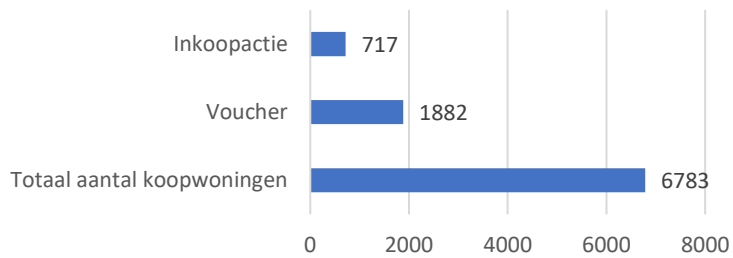
Alle Jaren

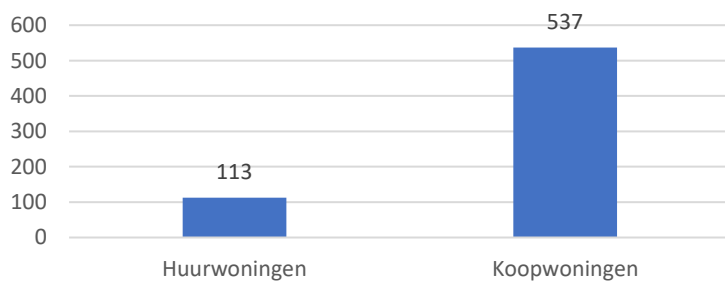
Regeling Reductie Energiegebruik - campagne RRE (huurwoningen)

Regeling Reductie Energiegebruik - campagne RRE (koopwoningen)

CO2 besparing (in ton)

Duurzaamheidsleningen

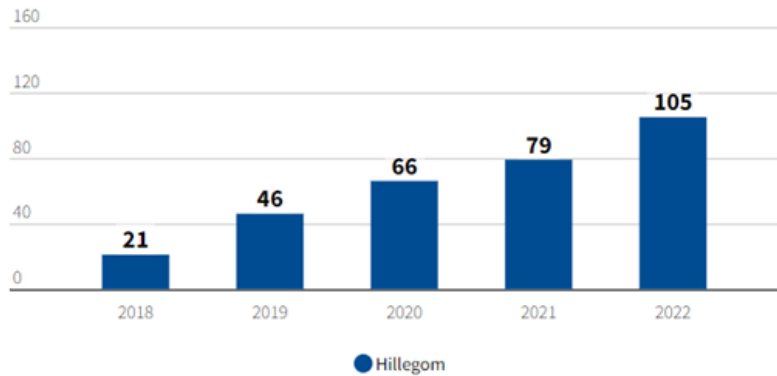
<u>Jaar</u>	<u>Aantal leningen</u>	<u>Gemiddeld bedrag</u>	<u>Totaal uitgeleend</u>
		-€	
2016	49	4.200,47	-€ 205.823,00
		-€	
2017	13	5.116,08	-€ 66.509,00
		-€	
2018	6	5.851,50	-€ 35.109,00
		-€	
2019	17	5.894,65	-€ 100.209,00
		-€	
2020	31	6.163,77	-€ 191.077,00
		-€	
2021	16	6.246,13	-€ 99.938,00
		-€	
2022	39	6.676,49	-€260.383,00

Energiecoaches Hillegom

Jaar	Aantal gesprekken	Aantal coaches
2020 Q1	22	5
2020 Q2	11	5
2020 Q3 + 4	2	4
2021 Q1	10	9
2021 Q2	13	9
2021 Q3	11	9
2021 Q4	25	9
2022 totaal (overgegaan op jaarverslagen i.p.v. periodieke updates)	112	7 (28 in totaal)

(Semi-)publieke laadpunten aantal

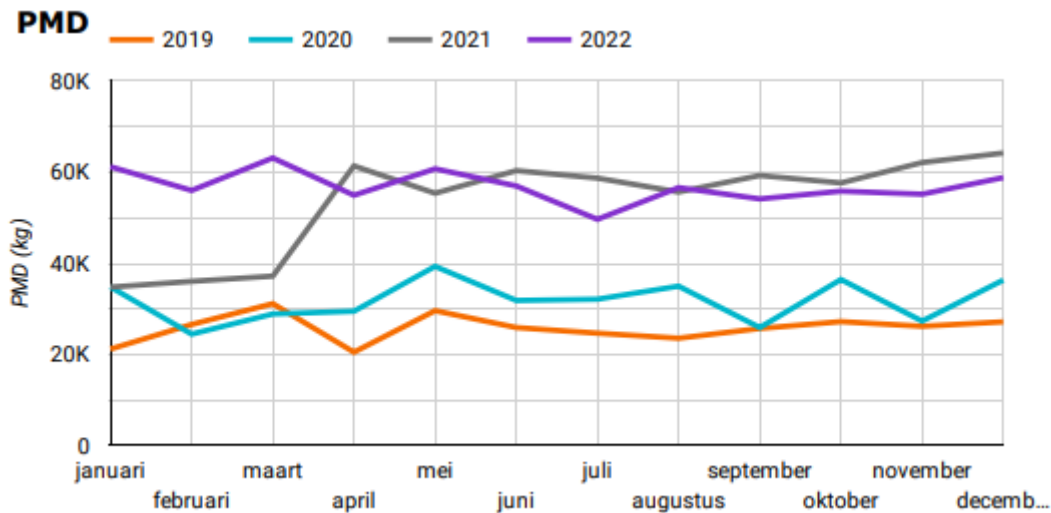
RVO - Regionale Klimaatmonitor | 2018 - 2022

Effecten Fysieke duurzaamheid: Klimaatadaptatie

NK-tegelwippen	
Jaar	Hoeveelheid tegels
2022	11.394 tegels
2021	2316 tegels

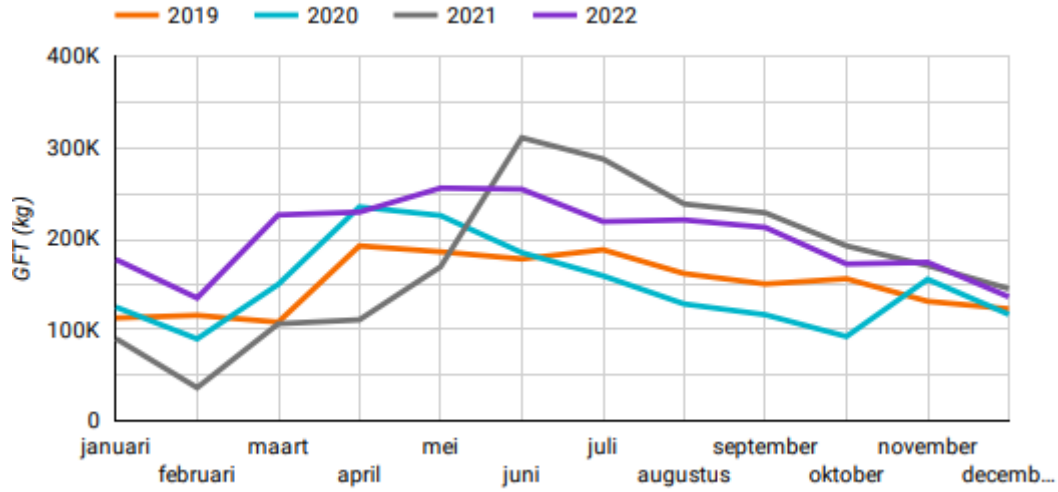
Effecten economische duurzaamheid: circulariteit

Trend afval (opgehaald in kg per maand)

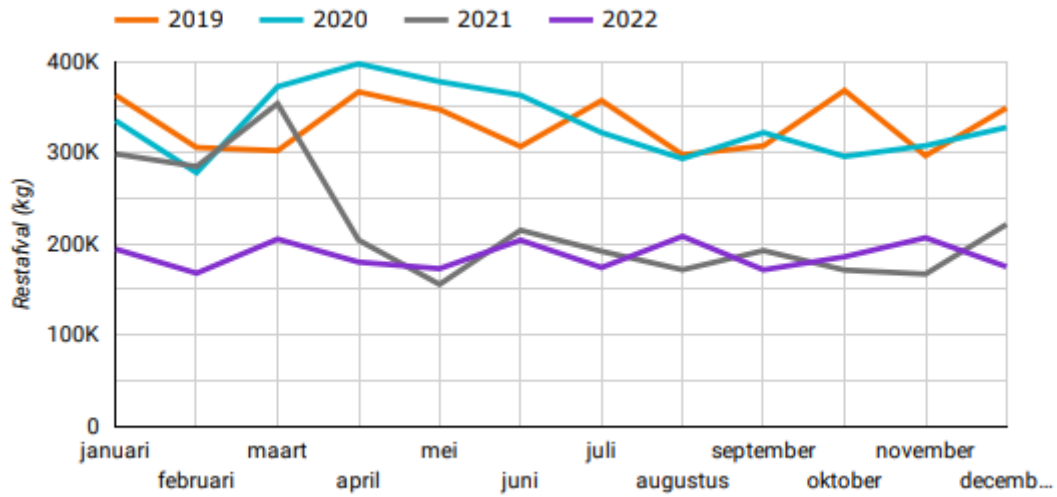

GFT

Restafval

Economische duurzaamheid: Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) & Social Return on Investment (SRoI)

Bron jaarverslag Rijk: 2021

